

การระดมพลังเพื่อการเปลี่ยนแปลง ไปสู่สังคมที่เป็นธรรม: ประสบการณ์ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและ การจัดการกับความเหลื่อมล้ำในโลกฝ่ายใต้

หน้าบันทึกประวัติศาสตร์ได้เปิดพื้นที่ให้กับ การจารึกเหตุการณ์การระดมพลังอันเข้มข้นของ ประชาชนที่ลุกฮือขึ้นมาต่อต้านความอยุติธรรมแล้ว แทนที่ระบอบสังคมนิยมที่อยู่ก่อนหน้านี้ด้วยการ สถาปนาสังคมที่ยั่งยืนมากขึ้น แก่มนที่โรมันติก และเป็นมายาคติของเหตุการณ์การปฏิวัติเหล่านี้ได้ ถูกนำเสนอในงานศิลปะและวัฒนธรรมมวลประชา ไม่ว่าจะเป็นภาพวาด ภาพจิตรกรรมฝาผนัง นวนิยาย บทละคร และภาพยนตร์ หลายต่อหลายครั้งที่เดียว ที่เหตุการณ์การปฏิวัติเหล่านี้ได้กลายเป็นหัวใจของ มายาคติของรัฐ-ชาติสมัยใหม่ทั่วโลก และมายาคติ การปฏิวัติก็มักแฝงฝังเข้าไปอยู่ในความเข้าใจของเรา ที่มีต่อเรื่องของอำนาจ รัฐ และขบวนการเคลื่อนไหว ทางสังคมอย่างไม่รู้ตัว

คริสต์ทศวรรษ 1980 เป็นช่วงเวลาของการ ถดถอยของบรรดาอภิมหาเรื่องเล่าและอภิมหา ทฤษฎีทั้งหลายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ซึ่งได้ถูกแทนที่ด้วยอภิมหาเรื่องเล่าเพียงอันเดียว ซึ่งก็คือ เสรีนิยมใหม่ (neoliberalism) หรือฉันทามติ วอชิงตัน (Washington consensus) (Harvey 2005) ทิศทางไปสู่ตลาดเสรี การสนับสนุนทุนนิยม และ การต่อต้านรัฐขนาดใหญ่ของวาทกรรมอันใหม่นี้เป็น ที่รู้จักกันอย่างดีและแพร่หลาย แต่สิ่งที่มีการกล่าว ถึงกันน้อยมากก็คือวาทกรรมในแง่ลบอันเป็นผล ตามมาของวาทกรรมเสรีนิยมใหม่ที่มีต่อการกระทำ รวบรวม (collective action) มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) ซึ่งเดินตามแนวทางการคิด ของอดัม สมิท (Adam Smith) ได้ให้เหตุผลว่าการ กระทำแบบรวบรวมเป็นไปตามกฎของผลที่เกิดขึ้น ตามมาโดยไม่คาดคิด แต่ละครั้งที่บรรดากลุ่มของ บัณฑิตบุคคลหรือรัฐได้กระทำการที่ถูกเข้าใจว่าเป็น ความดีร่วมอย่างเช่นการจัดการกับความเหลื่อมล้ำ ในสังคม ‘มือที่มองไม่เห็น’ ก็จะขึ้นำให้มีการยอมรับ มาตรการต่างๆ อันทำให้เกิดผลลัพธ์ตรงข้ามกับที่

คาดคิดเอาไว้ในตอนแรก นี่คือนูมูมอมงที่ควบคู่
มากับมโนทัศน์เรื่องความไร้ประสิทธิภาพที่แฝง
อยู่ภายในตัวรัฐหรือรัฐในฐานะวัตถุของการ
คอร์รัปชันหรือการแสวงหาค่าเช่า เฉพาะปัจเจกบุคคล
ที่ทำงานผ่านตลาดเท่านั้นสามารถรับภาระในเรื่อง
ของความดีร่วม

อย่างไรก็ดี ในคริสต์ทศวรรษ 1980 และต้น
คริสต์ทศวรรษ 1990 ขบวนการเคลื่อนไหวทาง
สังคมและองค์กรภาคประชาสังคมจำนวนมากได้
ปรากฏตัวขึ้นมาโดยมีเป้าหมายที่จะจัดการกับ
ผลกระทบในเชิงลบของตลาดแบบเสรีนิยมใหม่ที่มี
การปรับโครงสร้างผ่านความริเริ่มในการช่วยตนเอง
ของท้องถิ่น ปรากฏการณ์นี้ได้นำไปสู่ขั้นตอนหลัง
ฉันทามติวอชิงตัน (post-Washington phase)
อันเป็นขั้นตอนหนึ่งของเสรีนิยมใหม่ ในขั้นตอนนี้
ตลาดและรัฐในโลกที่กำลังพัฒนายังคงถูกทำความเข้าใจ
ในแบบเดียวกัน แต่คราวนี้ตัวแสดงที่เป็น
ประชาสังคมมีความสามารถในการตรวจสอบบรรดา
เจ้าหน้าที่ของรัฐ (World Bank 2001) อย่างไรก็ดี
ตัวแสดงที่มีความสำคัญกลับไม่ใช่ขบวนการ
เคลื่อนไหวทางสังคม แต่เป็นองค์กรภาคเอกชน
หรือเอ็นจีโอ ‘ภายใต้สติกออันใหม่’ ซึ่งได้รับการ
สนับสนุนด้านการเงินจากองค์กรให้ความช่วยเหลือ
ระหว่างประเทศ และได้กลายเป็นคำที่ความหมาย
เดียวกับประชาสังคมอย่างรวดเร็ว เอ็นจีโอทั้งหลาย
ได้ถูกมองอย่างง่าย ๆ ว่าเป็นตัวแสดงที่มีความ
ปรารถนาดี มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีความ
พร้อมมากกว่าพวกข้าราชการ/ข้าราชการในการเข้าไป
จัดการกับความต้องการและปัญหาต่างๆ ของประชาชน
ในท้องถิ่น (Kamat, 2004) บรรดาองค์กรภาคประชา
สังคมจะช่วยยกระดับคุณภาพในการกำหนด
นโยบาย การนำนโยบายไปลงมือปฏิบัติ และการ
ติดตามการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล

หลังจากที่งานเขียนจำนวนหนึ่งได้พูดถึง
การฉีกพลังระหว่างรัฐ-สังคม การทำงานอย่าง
สอดคล้องกัน และการบริหารจัดการที่ดี (good
governance) (Evans 1994) เอ็นจีโอได้กลายเป็น
ภาคีร่วม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ให้บริการแก่รัฐ
หรือบรรดาองค์การพัฒนามหาภาคระหว่างประเทศ ขณะที่
ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งยังคงถูกมองผ่าน
มายาคติของการปฏิวัติว่ามีลักษณะที่ทวนกระแส
นั้น ได้ถูกทำให้หายไปจากการวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่อง
ของนโยบาย อย่างไรก็ดี จากประสบการณ์ที่ผ่านมา
ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในโลกกำลัง
พัฒนา ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและความ
ขัดแย้งทางการเมืองสามารถมีอิทธิพลอย่างมากต่อ
การกำหนดทิศทางในการดำเนินนโยบายของรัฐ¹

ในช่วงเวลากว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ขบวนการ
เคลื่อนไหวทางสังคมได้ถูกนำมาเป็นข้อถกเถียงใน
ส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสังคมอันเป็นผลจากการที่
กลุ่มพลเมืองและแนวร่วมทางการเมืองจำนวนมาก
ได้ปรากฏตัวขึ้นมาเพื่อต่อต้านบรรดาอภิมา
โครงการพัฒนา (เช่น เขื่อนผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำ
การทำเหมืองถ่านหินขนาดใหญ่) การเรียกร้องสิทธิ
ในการเข้าถึงและการควบคุมทรัพยากร (ที่ดิน ป่าไม้

ป่าชายเลน ทะเล) รวมตลอดถึงการเรียกร้องการได้รับบริการทางสังคม (การศึกษา สาธารณสุข ความยุติธรรม หรือการจ้างงาน) หรือแม้แต่การนำวิสัยทัศน์การพัฒนาของตนไปปฏิบัติ ดังเช่น ขบวนการเคลื่อนไหวชาปาติस्ता (Zapatista) ในรัฐเชียปัส (Chiapas) ของประเทศเม็กซิโก และขบวนการคนงานไร่ที่ทำกินในชนบทของประเทศบราซิล (Landless Rural Workers' movement) มีวิถีทางที่หลากหลายจำนวนมากซึ่งขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถใช้ในการจัดการกับความเหลื่อมล้ำทั้งหลายที่ปรากฏให้เห็นในวงกว้าง ซึ่งได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเมือง เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เศรษฐกิจ เพศภาวะ ศาสนา และความเหลื่อมล้ำระหว่างคนต่างรุ่น สิ่งสำคัญอันแรกที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกระทำการก็คือ การเรียกร้องให้เคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมตลอดถึงการจัดองค์กรในเชิงการเมือง และเป็นตัวแทนให้กับกลุ่มต่างๆ ที่ถูกทำให้อยู่ชายขอบของสังคม สำหรับบทบาทนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ (การเดิน

ขบวน การยึดและการปิดกั้นสถานที่ การดื้อแพ่ง การตีความกฎหมายแบบก้าวหน้า การปฏิบัติการโดยใช้กำลัง เป็นต้น) ทั้งนี้เพื่อเผชิญหน้าโดยตรงกับเหล่าผู้กดขี่ ผลักดันให้วาระของตนกลายเป็นประเด็นของการถกเถียงสาธารณะ หรือเจรจาต่อรองกับรัฐ หลายต่อหลายครั้งที่เดียวที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสร้างแนวร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวอื่นๆ พรรคการเมือง และนักการเมือง โดยมีเข็มมุ่งที่จะสร้างอิทธิพลต่อนโยบาย หรือหากเป็นไปได้ก็จะสร้างอิทธิพลต่อการวางกรอบการทำงานเชิงสถาบันในประเทศของตน

การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญเป็นการเคลื่อนไหวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งไม่ใช่เฉพาะสำหรับบรรดาพรรคการเมืองเท่านั้น แต่มีความสำคัญอย่างมากต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากว่าการเคลื่อนไหวในเรื่องดังกล่าวจะนำไปสู่ข้อถกแถลงทางการเมืองที่ครอบคลุมทุกคน/ทุกกลุ่มในสังคมอย่างกว้างขวางมากขึ้น และมีลักษณะของการเป็นนโยบายที่ก้าวหน้าที่สามารถได้รับการลงหลักปักฐานในกฎหมายสูงสุดแห่งชาติได้ รัฐธรรมนูญของประเทศอินเดีย ค.ศ. 1950 ได้ทบทึง 'ระบบชนชั้นวรรณะที่แตะต้องไม่ได้/จัญทาล' (untouchability) และได้สถาปนาการให้การปกป้องคุ้มครองทางกฎหมายแก่คนกลุ่มต่างๆ วรรณะ และชนเผ่าต่างๆ ที่ถูกกีดแยกออกไปจากสังคม

เมื่อไม่นานมานี้ รัฐธรรมนูญของประเทศบราซิล ค.ศ. 1988 เป็นผลส่วนหนึ่งของอิทธิพลในการเป็นแนวร่วมอย่างกว้างขวางของพรรคการเมืองต่างๆ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งหลาย และบรรดาองค์กรภาคประชาสังคม โดยที่แนวร่วมนี้สามารถผลักดันให้มีการกำหนดสิทธิทางสังคมบางอย่าง (การศึกษา สาธารณสุข การปฏิรูปการเกษตร) เอาไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ

**หลายคนมีแนวโน้มที่จะมองขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม
ว่าถูกจับเคลื่อนโดยเจตจำนงเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย
อย่างไรก็ดี ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมก็ไม่ได้มีลักษณะ
ของการปฏิวัติหรือเป็นประชาธิปไตยเสมอไปในแง่ของวัตถุประสงค์
หรือการตัดสินใจภายในของขบวนการ**

ในการทำงานเดียวกัน ขบวนการชาวนาและชนพื้นเมืองดั้งเดิมซึ่งได้กระชากประธานาธิบดีหลายต่อหลายคนให้หลุดจากตำแหน่ง ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์บัญญัติแห่งชาติจนนำไปสู่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญของประเทศเอกวาดอร์ใน ค.ศ. 2008 และรัฐธรรมนูญของประเทศโบลิเวียใน ค.ศ. 2009 ขบวนการเหล่านี้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับหลักการต่างๆ ที่อยู่ในรัฐธรรมนูญอย่างเช่นความเป็นพหุชาติของรัฐ อธิปไตยทางอาหาร ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและแม้กระทั่งสิทธิของธรรมชาติในกรณีของประเทศเอกวาดอร์ (Arauco et al., 2014, 28-40)

สิทธิต่างๆ ทางสังคมตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้หลักประกันว่ารัฐจะต้องยอมโอนอ่อนผ่อนตามไปด้วย รัฐธรรมนูญของประเทศบราซิลได้กลายเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายต่างๆ ทางสังคมของรัฐที่มีลักษณะแทรกแซงมากขึ้นภายใต้รัฐบาลชุดแรกของลูอิส อินาซิโอ ‘ลูลา’ ดา ซิลวา (Luis Inácio ‘Lula’ da Silva) ใน ค.ศ. 2004 ซึ่งเป็นเวลา 15 ปีหลังจากที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้รับการยอมรับ ทำงานเดียวกัน มโนทัศน์เรื่องอธิปไตยทางอาหารที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญของประเทศเอกวาดอร์

และรัฐธรรมนูญของประเทศโบลิเวียก็ไม่ได้นำไปสู่การกำหนดนโยบายด้านการเกษตรในทั้งสองประเทศนี้ซึ่งได้ให้การสนับสนุนหลักต่ออุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการส่งออก อีกทั้งมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิของธรรมชาติก็ไม่สามารถหยุดยั้งรัฐโบลิเวียและรัฐเอกวาดอร์ในการเพิ่มการขุดเจาะก๊าซ น้ำมัน และแร่ (Bebbington and Humphreys Bebbington 2011) มาตรการต่างๆ ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญเป็นแค่การนำทางไปสู่ นโยบายที่ก้าวหน้าเมื่อมีแรงกดดันทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและเป็นอิสระที่มาจากบรรดาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม องค์กรภาคประชาสังคม และพลังทางการเมืองที่ก้าวหน้า รวมตลอดถึงเจตจำนงทางการเมืองที่มาจากพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลหรือภาคส่วนต่างๆ ภายในรัฐ หลักการที่ก้าวหน้าในรัฐธรรมนูญ หรือการวินิจฉัยของศาล/ตุลาการมีวิวัฒนาการช่วยให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีความสามารถในการต่อสู้เพื่อหรือต่อต้านนโยบายทั้งหลายที่มีผลกระทบต่อความความเหลื่อมล้ำ ด้วยการนำเอามายาคติพื้นฐานของรัฐ-ชาติมาใช้ในการระดมพลัง หรือด้วยการนำเสนอสิ่งที่ตรงข้ามกับวาทกรรมเรื่องความก้าวหน้าและการพัฒนาของรัฐ

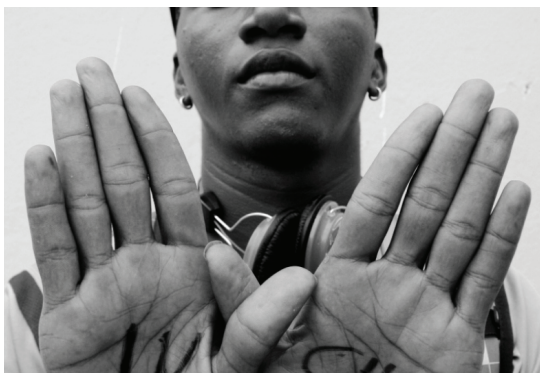
กรณีของประเทศอินเดียซึ่งมีประวัติศาสตร์ของการเคลื่อนไหวด้วยการตีความด้านกฎหมายเป็นตัวอย่างที่ดีเลิศอันหนึ่ง ขบวนการทางสังคมที่เคลื่อนไหวเพื่อกฎหมายการรับประกันการว่าจ้างคนชนบทแห่งชาติ (National Rural Employment Guarantee Act / NREGA) ค.ศ. 2005 ซึ่งวางรากฐานอยู่บนการวินิจฉัยของศาลสูงสุดของประเทศอินเดียที่สนับสนุนสิทธิต่างๆ ทางสังคมนั้น มีผลต่อการสร้างพื้นฐานทางกฎหมายให้กับบรรดาสมาชิกของครัวเรือนทั้งหลายที่ยากจนในชนบทที่เรียกร้องให้มีการจ่ายค่าจ้างการทำงานจากรัฐบาลท้องถิ่น (Arauco et al., 2014, 43) ขบวนการเคลื่อนไหวที่ต่อต้านบริษัทเหมืองแร่เวทานตะ (Vedanta mining company) ของประเทศ สหราชอาณาจักรเป็นอีกกรณีตัวอย่างหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการที่คนชนเผ่าต่างๆ จากรัฐโอริสสา (Odisha) สามารถดำเนินการระดมความคิดในเรื่องสิทธิทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาและของคนเผ่าต่างๆ เพื่อล้มเลิกการให้สัมปทานการทำเหมืองแร่บอกไซต์แก่บริษัทเวทานตะในบริเวณเทือกเขานิยามคีรี (Niyamgiri Hills) ซึ่งคนเหล่านี้นับถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ (Temper and Martinez-Alier, 2013)

ในหลายๆ กรณี การระดมพลังของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่ได้ทำให้เกิดผลขึ้นมาในทันทีทันใด ทว่ากลับเป็นการวางรากฐานทางสังคม

และทางสถาบันซึ่งในเวลาต่อมาได้ถูกทำให้มีพลังโดยบรรดาตัวแสดงทางการเมืองหรือคลื่นลูกใหม่ระลอกแล้วระลอกเล่าของการระดมพลังของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ตัวอย่างหลายอันของทัศนคติของรัฐที่มีต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในอเมริกาใต้และในประเทศอินเดียแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญที่ว่า การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่ได้มีผลตามมาในระยะสั้นเท่านั้น แต่ทำให้เกิดผลตามมาในระยะยาวด้วย ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่ขัดแย้งกันโดยพื้นฐานของนโยบายต่างๆ ในการพัฒนา

ตัวอย่างเช่น บรรดานโยบายที่มีลักษณะก้าวหน้ามากที่สุดของรัฐบาลพรรคแรงงานหรือพรรค PT (Partido dos Trabalhadores) ในประเทศบราซิลภายใต้การนำของลูลา (อย่างเช่น การโอนเงินช่วยเหลือให้ครอบคลุมทั้งสังคม การกำหนดโควตาในการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาสำหรับคนกลุ่มต่างๆ ที่เคยถูกเลือกปฏิบัติ กฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติ การจัดระเบียบการทำงาน เป็นต้น) ล้วนเป็นผลที่เกิดขึ้นตามมาจากเคลื่อนไหวเป็นเวลาหลายทศวรรษซึ่งได้เริ่มต้นขึ้นจากการต่อสู้กับระบอบเผด็จการในช่วงต้นของคริสต์ทศวรรษ 1980 คลื่นลูกนี้ของการระดมพลังทางสังคมได้ทำให้เกิดภาคประชาสังคมที่ดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเข้มข้นและมีกระตือรือร้นอย่างยิ่ง แม้ว่า

ในคริสต์ทศวรรษ 1990 ก็ได้ปรากฏให้เห็นสัญญาณหลายอย่างของการสร้างความเป็นสถาบันให้กับเอ็นจีโอและกระบวนการที่เรียกว่า 'NGO-ization' (Alvarez 2009) ขณะเดียวกันนโยบายต่างๆ ที่มีลักษณะอนุรักษนิยมมากที่สุดของพรรค PT อย่างเช่นการปฏิรูปการเกษตรที่ไม่เอาจริงเอาจัง รวมตลอดถึงการให้การสนับสนุนเจ้าที่ดินขนาดใหญ่และธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ที่เน้นการส่งออกแสดงให้เห็นถึงความไร้น้ำยาหรือความไม่จริงใจในการลดทอนสิทธิประโยชน์ของคนเหล่านั้นซึ่งพรรค PT อาศัยคะแนนเสียงสนับสนุนในรัฐสภา

มายาคติของการปฏิวัติวางน้ำหนักอยู่บนการประเมินในเชิงบวกหรือในเชิงลบของเราที่มีต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม หลายคนมีแนวโน้มที่จะมองขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมว่าถูกขับเคลื่อนโดยเจตจำนงเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งโดยพื้นฐานแล้วมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมก็ไม่ได้มีลักษณะของการปฏิวัติหรือเป็นประชาธิปไตยเสมอไปในแง่ของวัตถุประสงค์หรือการตัดสินใจภายในของขบวนการ

มีประสบการณ์จำนวนมากของรัฐต่างๆ ทั่วโลกซึ่งได้ก่อตัวขึ้นมาจากเครือข่ายภาคินิยมและเครือข่ายอุปถัมภ์ซึ่งขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นกลไก

หลักอันหนึ่งของการควบคุมทางสังคม แม้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเหล่านี้อาจจะต่อต้านนโยบายหรือมาตรการโดยเฉพาะอันใดอันหนึ่งของรัฐ ทว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมก็ไม่จำเป็นต้องแสวงหาความเป็นอิสระจากรัฐเสมอไป หลายต่อหลายครั้งที่เดียวที่ขบวนการเหล่านี้มองหาทางที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมบางขบวนการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในรัฐบาลที่เป็นฝ่ายซ้ายด้วยการยอมรับว่าบรรดาผู้นำขบวนการของตนควรมีตำแหน่งในรัฐบาล อย่างเช่น ในประเทศโบลิเวียภายใต้การนำของเอโบ โมราเลส (Evo Morales) ในประเทศบราซิลภายใต้การนำของลูลา ดา ซิลวา (Lula da Silva) และในประเทศเอกวาดอร์ภายใต้การนำของราฟาเอล กอร์เรอา (Rafael Correa) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศเหล่านี้ยังได้ดำเนินการผลักดันให้มีการสร้างพื้นที่ทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นทางเลือก อย่างเช่น สภาเมือง สมัชชาหรือที่ประชุมแห่งชาติ (Arauco et al., 2014) ทั้งหมดนี้ได้ช่วยเพิ่มมิติของความเป็นการเมืองให้กับภาคส่วนต่างๆ ของประชาชนโดยที่ไม่มีความจำเป็นต้องแปรเปลี่ยนสภาพของการเมืองระดับชาติอย่างถึงรากถึงโคนแต่อย่างใด

บรรดานักวิชาการด้านนโยบายและผู้กำหนดนโยบายทั้งหลายยังคงมองขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยความเคลือบแคลงใจ ดังเห็นได้จากการที่คนเหล่านี้หลายคนทีเดียวยังคงทำงานภายในกรอบของการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่เอ็นจีโอ ในอีกด้านหนึ่งที่ตรงกันข้าม พวกนักวิชาการทวนกระแสมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญอย่างล้นเหลือกับศักยภาพในการต่อต้านอย่างถึงรากถึงโคนของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากว่า นักวิชาการ

แนวโน้มเชื่อว่าโลกทุกวันนี้ต้องการความยุติธรรมทางสังคมซึ่งจะบรรลุได้ก็ด้วยการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางสังคม อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางสังคมและความยุติธรรมทางสังคมก็ไม่สามารถบรรลุได้เพียงแค่ด้วยการปลดปล่อยอารมณ์ออกมาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง แต่ต้องมาจากกระแสขึ้น-ลง ของการต่อสู้ทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบางครั้งต้องเป็นเรื่องของการปฏิบัติเท่านั้น

ดังที่เราได้เห็นแล้วว่าการระดมพลังทางสังคมที่เผชิญหน้ากับการเป็นพันธมิตรโดยเฉพาะกับพลังต่างๆทางการเมืองนั้น สามารถแปรเปลี่ยนสภาพไปสู่การหาข้อยุติทางการเมืองที่มีลักษณะครอบคลุมคนในสังคมอย่างกว้างขวาง รวมตลอดถึงหลักการทางกฎหมายและสิทธิต่างๆ สิ่งเหล่านี้

สามารถสนับสนุนนโยบายซึ่งสามารถจัดการกับความเหลื่อมล้ำได้ทั้งในระยะสั้นและระยะกลาง และกลายเป็นพื้นฐานทางวาทกรรมให้การต่อสู้ในระยะยาวในอนาคตเพื่อความเท่าเทียมกันและความยุติธรรมทางสังคม อย่างไรก็ตาม การให้ได้มาซึ่งความยุติธรรมทางสังคมก็ไม่ได้มีหลักประกันใดๆรองรับ แม้แต่เมื่อความยุติธรรมทางสังคมได้ถูกนำขึ้นไปไว้บนหิ้งบูชาในรัฐธรรมนูญ อีกทั้งไม่มีตัวแสดงใดๆ ลำพังเพียงฝ่ายเดียวอย่างเช่นรัฐที่สามารถเข้ามารับผิดชอบทั้งหมดสำหรับวาระอันนี้ เนื่องจากระบอบต่างๆ ยังคงคุกคามสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งหลาย บรรดาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมก็มักตกอยู่ภายใต้สภาวะของการถูกกดบังคับ การที่ผู้นำของขบวนการถูกกลืนกลาย หรือการสูญเสียสมาชิกภาพของผู้นำเหล่านั้น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระเชิงสัมพัทธ์ในแง่ของแหล่งที่มาของเงินสนับสนุน อุดมการณ์ และขอบเขตการปฏิบัติงาน เฉพาะความเป็นอิสระเชิงสัมพัทธ์ดังกล่าวนี้เท่านั้นที่จะเปิดโอกาสให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถท้าทายเหล่าผลประโยชน์ที่ทรงพลังในสังคม พรรคการเมืองที่ปกครอง และรัฐ รวมตลอดถึงสามารถแสดงบทบาทนำในการต่อกรกับความเหลื่อมล้ำเพื่อความยุติธรรมทางสังคมได้ ■

เชิงอรรถ

¹ ส่วนนี้ของเอกสารได้นำเสนอตัวอย่างจากรายงานของ ODI (Overseas Development Institute) ชื่อ Strengthening Social Justice to Address Intersecting Inequalities Post-2015 (ดู Arauco et al., 2014)

เอกสารอ้างอิง

- Alvarez, S. (2009). **Beyond NGOization? Reflections from Latin America.** *Development*, 52(2), 175-84. Retrieved March 21, 2017, from <http://r4d.dfid.gov.uk/Output/180610/>.
- Arauco, V. P., Gazdar, H., Hevia-Pacheco, P., Kabeer, N., Lenhardt, A., Masood, S. Q., Naqvi, H., Nayak, N., Norton, A., Sabharwal, N. S., Scalise, E., Shepherd, A., Thapa, D., Thorat, S., Tran, D. H., Vergara-Camus, L., Woldehanna, T., and Mariotti, C. (2014). **Strengthening Social Justice to Address Intersecting Inequalities Post-2015.** London, Overseas Development Institute. Retrieved March 21, 2017, from <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9213.pdf>.
- Bebbington, A. and Humphreys Bebbington, D. 2011. An Andean avatar: post-neoliberal and neoliberal strategies for securing the unobtainable. *New Political Economy*, 16(1), 131-45. Retrieved March 21, 2017, from <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13563461003789803#.Vs0hgkDp5HI>.
- Evans, P. (1994). Government action, social capital and development: reviewing the evidence on synergy. *World Development*, 24(6), 1119-32. Retrieved March 21, 2017, from http://econpapers.repec.org/article/eeewdevel/v_3a24_3ay_3a1996_3ai_3a6_3ap_3a1119-1132.htm.
- Harvey, D. (2005). **A Brief History of Neoliberalism.** Oxford: Oxford University Press.
- Kabeer, N. (2014). "Social Justice and the Millennium Development Goals: the Challenge of Intersecting Inequalities", *The Equal Rights Review* (13), 91-116.
- Kamat, S. (2004). The privatization of public interest: theorizing NGO discourse in a neoliberal era. *Review of International Political Economy*, 11(1), 155-76. Retrieved March 21, 2017, from http://www.jstor.org/stable/4177492?seq=1#page_scan_tab_contents.
- Temper, L. and Martinez-Alier, J. (2013). The god of the mountain and Godavarman: net present value, indigenous territorial rights and sacredness in a bauxite mining conflict in India. *Ecological Economics*, 96, 79-87. Retrieved March 21, 2017, from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800913002978>.
- UNESCO, IDS and ISSC. (2016). **World Social Science Report 2016.** Paris: UNESCO.
- World Bank. (2001). **World Development Report 2000/2001.** Attacking Poverty: Opportunity, Empowerment and Security. Washington DC, World Bank. Retrieved March 21, 2017, from <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/11856>.

